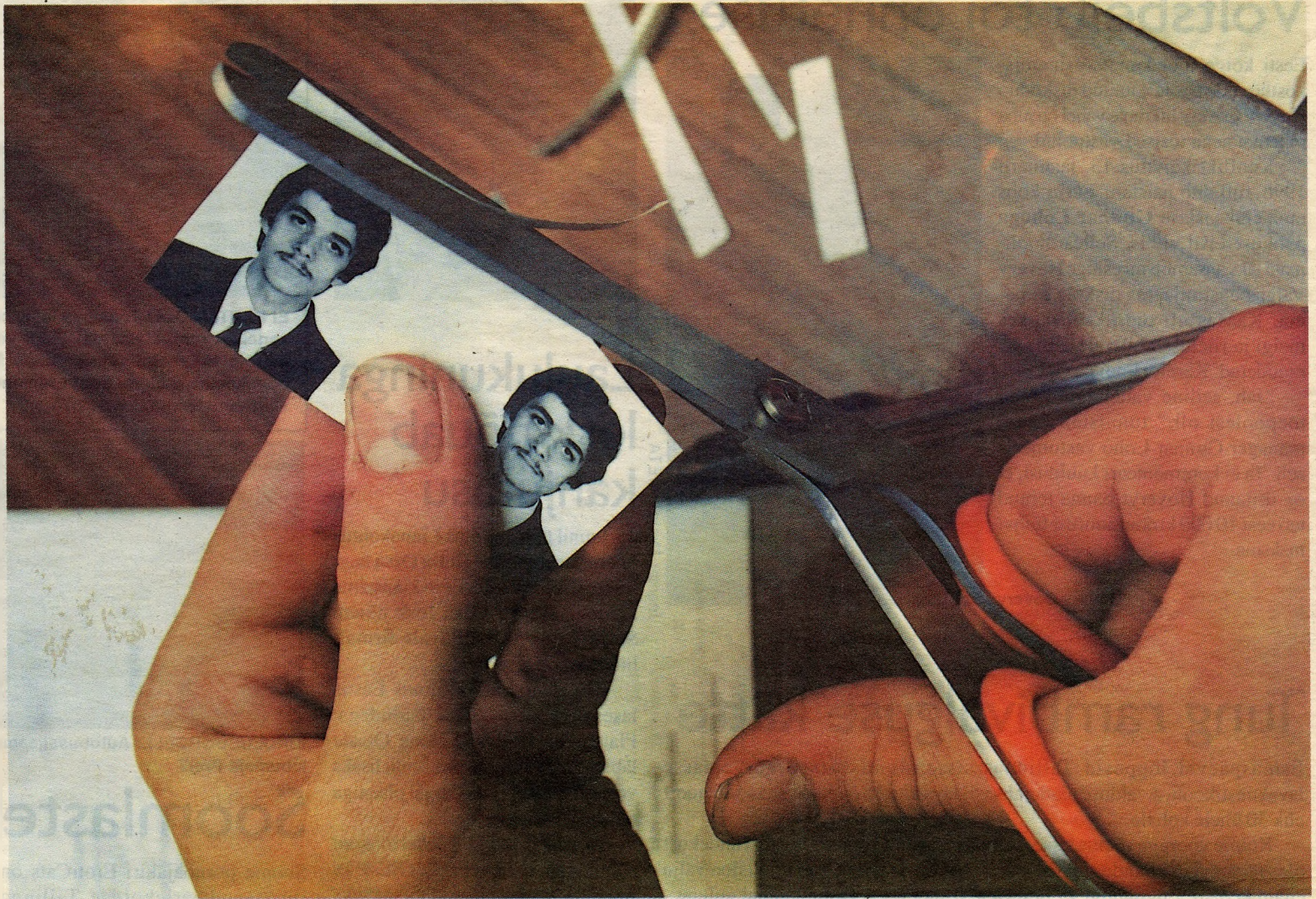

Sisseastumised on juunis-juulis noorte seas päevakajaline teema. Tõsi, mõned värsked gümaasiumilõpetajad juba teavad, et sel sügisel pole neile määratud tekliit pähe vajutada.

Eiki Nestori poeg Madis püüdis näiteks minna lavakunstikateedrisse, ent kukkus juba I voorus välja. Uusi tulevikuplaane pole ta veel teinud.

Haridusminister Jaak Aaviksoo tütar Berit tegi läinud nädala lõpul Tartu ülikoolis loovuskatseid avalike suhete erialale astumiseks. Edgar Savi-saare kõige vanem poeg Erki alustas umbes samal ajal spurti kunstülikooli — kunstiakadeemiaks on seda õppeasutust veel liiga harjumatu nimetada — sissesaamise nimel.

Enamik noori on vähemasti printsibiina omaks võtnud, et õppida tuleb. Miks ja kelleks, on omaette küsimused.

Üks loomaarst = neli advokaati

Kui palju maksab tarkus? Ligi kaks kilo kulda.

Nii palju maksab riik ühe hambaarsti 5aastase väljakoolitamise eest Tartu ülikoolis. Tõsi, stomatoloogia on ka kõige kallim ala, mida on Eestis võimalik õppida. Ühe hambaohtri väljaõpetamiskuludega saaks anda hariduse viiele juristile ja ühele kirikuõpetajale. Ning parkümmend tuhat krooni jääks veel üle.

Kes otsustab, kui kallis mingi eriala õpetamine on? Ning kes paneb paika, kui palju on üldse vaja õpetada?

Kullakoormate kangutamine

Käesolevaks aastaks eraldas riik tehnikaülikoolile, Tartu ülikoolile, muusikaakadeemiale, "kunstiakadeemiale", pedagoogikaülikoolile ja põllumajandusülikoolile ligi 368 miljonit krooni. Haridusministeeriumi juures koos käiv rektoritest ja prorektoritest koosnev kõrghariduse nõukoda andis ministriile mõjukaid soovitusi, kuidas kuue avalik-õigusliku ülikooli vahel kõige vennalikumalt-õelikumalt eelarvepirukat jagada.

Arvutuse aluseks võetakse ühe tingüliõpilase (haridusministeeriumi paberites "tingu") aastane õppekulu 9130 kr. Seejärel korrutatakse tingu kooliraha mingi eriala planeeritud õpilaskohtade arvu ning selle eriala "kalliduskoefitsiendiga".

Seda, et subjektiivselt ja meelevaldselt määratuks võib pidada

mõlemat viimatinimetatud näitajat, tunnistavad ka ülikoolide esindajad.

Kunstiülikooli prorektor **Krista Kodres** möönab, et lavakujunduse, nahakunsti, skulptuuri ja keraamika õpetamise kulud pole võrdsed. Savi peale ei kulu nii palju kui pintsliste peale. Kummatigi on kõigi nende alade koefitsiendiks määratud 4. Seega saab ülikool, sõltumata erialast, ühe tudengi õpetamiseks aastas 36 520 kr raha.

Kas maastikuarhitektuuri pidada lähemalseisvaks põllumajandusele või arhitektuurile? See nüanss otsustas sadade tuhandete lisakroonide laekumise põllumajandusülikooli eelarvesse.

Õnnega koos on see õppeasutus, kelle katuse all õpitakse magistriks või doktoriks. Kõrge kraadi poole püüdleja toob ülikooli eelarvesse automaatselt sisse vastavalt 2 või 4 korda rohkem raha kui "tavaline", päevane üliõpilane.

Kahtlemata jagatakse see raha iga ülikooli sees paindlikumal ja õiglasemal moel ümber.

Ent siis jõuab kätte päev, mil alt hüppavad need, kelle peale raha kulutatakse.

Kuhu küll kõik need insenerid jäid?

"Haridusministeerium on enam kui jahmunud," ütleb haridusministeeriumi teaduse ja ülikoolide osakonna juhataja **Ain Heinaru**. Ta pistab prillisanga suhu ja närib seda mõnda aega hajameelse murelikkusega. Pärast pisukest järelemõtlemist ohkab Heinaru: "See on

pomm."

Eelmisel nädalal loeti haridusministeeriumis tibusid, ja mis selgus?! Tallinna tehnikaülikoolis oli tehnika ja tehnoloogia õppesuunal lõpetajate protsent 32,4. Sama õppeasutuse kaubanduse ja ärin-duse suunal oli lõpetajaid 93,4 protsenti.

Heinaru räägib retooriliselt: "Tegemist on selge näitega tühi-õppest. Me oleme finantseerinud haridust, et saada üliõpilasi, spetsialiste, järglasi! Kus nad on?"

"Ma ei saa seda kõva häälega välja öelda, aga kuna konkur-sinäitajad on kohati väga madalad, siis toimib meil seesama mehha-nism mis paljudes teistes riikides. Tudengiks registreeritakse end üksnes sotsiaalsete soodustuste nimel."

Pragmatilisi põhjusi ülikooli astumiseks on siiani olnud vähemalt kolm. Ebameeldivast ajateenis-tuskohustusest pääsemine, õppe-laenu saamine ning soodushinnaga bussipilet.

Tehnikaülikooli kantsler **Jüri Tanner** arvutab protsente teist-moodi kui haridusministeeriumi kõrge ametnik, ent temagi tõdeb: sel aastal on lõpetajaid olnud silma-paistvalt vähe.

Otsad kokku: riiklik tellimus tuleb

1997. aasta suvi saab sisseastujatele olema külm suvi. Alates järgmisest aastast peavad ülikoolid uusi tuden-geid vastu võttes seifisest enam hakkama arvestama "riikliku telli-

Kellele on kõige kallim haridust anda?

Erialad	Koefitsient	Summa ühe üliõpilase õpetamiskuludeks 1996. aastal
Stomatoloogia	6,6	60 258 kr
Veterinaarmeditsiin	4	36 520 kr
Laulmine	4	36 520 kr
Maastikuarhitektuur	4	36 520 kr
Keraamika	4	36 520 kr
Kultuuri- ja kunstiõpetaja	3,5	31 955 kr
Õppekulu nõ keskmise üliõpilase peale		19 710 kr
Füüsika	2,1	19 173 kr
Lihatehnoloogia	2	18 260 kr
Vene keele õpetaja	1,4	12 782 kr
Psühholoogia	1,3	11 869 kr
Haldusjuhtimine	1,1	10 043 kr
Õigusteadus	1	9130 kr

Allikas: Haridusministeerium

Miks on stomatoloogia ja veterinaarteadus nii kallid erialad?

Ain Heinaru (Haridusministeerium): Suhu ei pääse vaatama rohkem kui kaks inimest korraga. Stomatoloogia eeldab suures osas individuaalõpet ning see on kallis.

Veterinaarteaduse hinna lööb üles asjaolu, et tudengitele tuleb katseteks osta märkimisväärselt palju loomi.

musega".

See ei tähenda, et rebasestaatu- sse hakkab kokkuvõttes pääsema senisest vähem õpihimulisi noori.

"Võrreldes Soomega (haridus-ministeeriumis sagedasti kasutatav võrdlus — K.K.) on meil üliõpilasi niigi parkümmend protsenti puu-du," ütleb Heinaru. "Tuleb leida võimalus nende arvu suurenda-miseks, selleks peab aga leidma erarahasid."

Küll tahab riik peamise õppe-raha andjana hakata otsustama, kui palju ja milliseid spetsialiste ta vajab. Esilagu on riigil tunne, et ta

tahab senisest vähem insener-tehnilist personali, senisest vähem põllumajandust ja senisest vähem arste.

Loobuda tahetakse kõigest mõnest tudengist koosnevatest ja seetõttu kulukatest kursustest.

Rohkem kavatakse ülikoo-lidelt tellida loodusteaduslike ning humanitaarainete spetsialiste. "Võr-reldes Soomega" olevat meil selles küsimuses siiani valitsenud terav disproportsioon.

KRISTER KIVI